

UNIDADE 1.

A Organización política do mundo.

1. A organización política das sociedades .

O Estado é a **organización básica** e caracterízase por **ter a soberanía**, é dicir, autoridade suprema.

Os Estados **cédennles parte** da súa soberanía

- a **entidades supranacionais** (por encima do ámbito nacional) como a ONU ou a Unión Europea.
- **transfírenlles competencias a entidades subestatais** como as Comunidades Autónomas ou os municipios.

Existen **Estados plurinacionais e/ou multiculturais**.

Non debemos confundir:

- **Estado: unidade política e administrativa superior** que rexe un territorio.
- **Nación:** Conxunto de persoas cunha mesma **lingua, cultura e historia**.

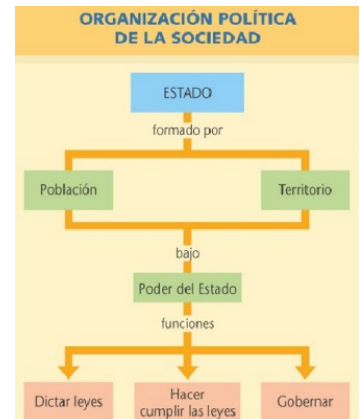
1.1. O estado como organización política da sociedade.

O Estado é o **conxunto de institucións** creadas para regular a vida e as actividades das **persoas que viven nun mesmo territorio**, gobernadas por unhas **mesmas leis** e baixo **un mesmo poder**.

O territorio do Estado está delimitado por unhas **fronteiras** e poseu uns **símbolos** que o identifican (himno, bandeira, ...).

Entre as **funcións do Estado** podemos destacar:

- **Establecer as leis** (Parlamento) e **velar polo seu cumprimento** (poder xudicial).
- Manter a **orde interior** (policia) e a **seguridade exterior** (exercito)
- Dirixir e desenvolver a **política exterior**, e establecer **relacións internacionais** (consulados, embaixadas,...).
- **Regular a economía**, as relacións laborais, e recadar **impostos**.
- **Administrar e xestionar servizos** (educación, sanidade) e **infraestruturas públicas** (estradas, aeroportos, ferrocarrís,...).

1.2. Os Estados cambian

Na actualidade, o mundo está formado por uns **200 Estados**. O sue número e o seu territorio **variaron ao longo da historia** (guerras, proceso independencia, tratados internacionais,...).

1.3. O Estado de benestar

No pasado, os Estados tiñan como misión o mantemento da orde, a defensa do territorio e o establecemento de relacións internacionais.

Ao longo do século XX, **as funcións do Estado ampliáronse** e, hoxe, consideramos que, co diñeiro dos impostos, tamén debe proporcionar **servizos básicos** á poboación :

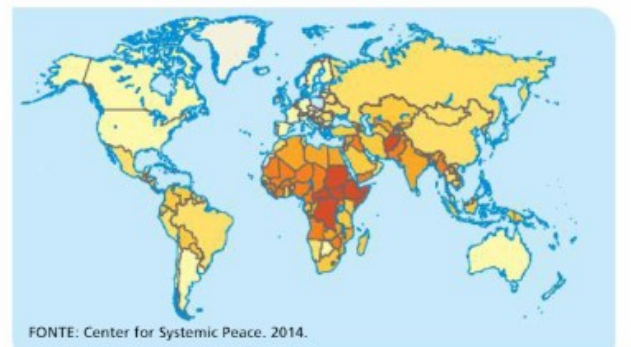
- **Servizos públicos**, como a **sanidade ou a educación** gratuítas para todos.
- **Subvencións e subsidios** para atender as necesidades da poboación.
- **Sistema de pensións** que permite **vivir dignamente a poboación xubilada** ou á que non tivo ocasión de traballar.

É o que chamamos **Estado de benestar ou Estado social**.

Na actualidade, **só existe nos países desenvolvidos** e é máis forte en Europa ca noutros continentes.

Fronte a estos están os **Estados frustrados** (aqueles que presentan un baleiro de poder e son inseguros).

2. ÍNDICE DE FRAXILIDADE ESTATAL

Fraxilidade estatal

Extrema (20-25)	Baixa (4-7)
Alta (16-19)	Pequena ou nula (0-3)
Grave (12-15)	Sen datos
Moderada (8-11)	

2. Os Estados segundo a súa organización política

2.1. Os Estados democráticos

Nos Estados democráticos ou de Dereito o poder está repartido para evitar que unha soa **persoa ou un grupo controle todo** o Estado, o que chamamos **separación de poderes**:

- O **Parlamento ten o poder legislativo**, e dicir, aproba as leis e controla o Goberno.
- O **Goberno ten o poder executivo**, aplica as leis e que administra o país.
- Os **xuíces exercen o poder xudicial**: coidan de que cidadáns e institucións cumplan as leis.
- Os **ciudadáns participan no goberno**.

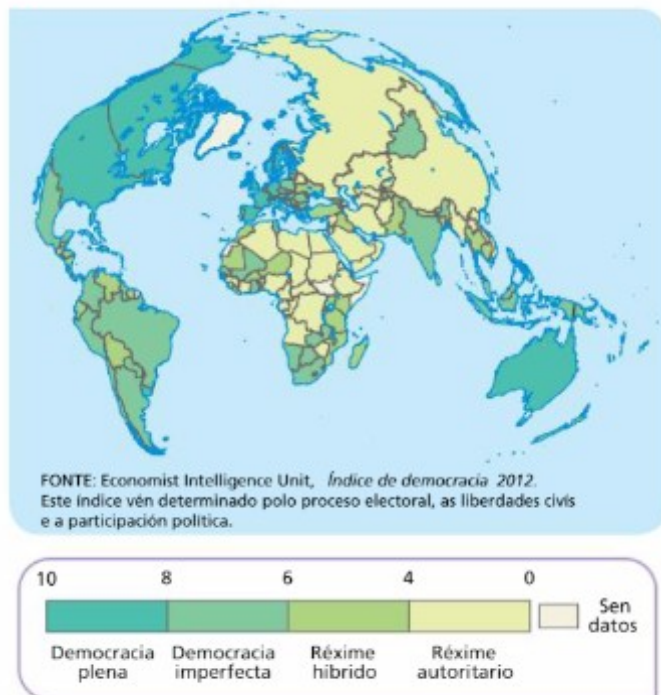
Como é **difícil que todos interveñan directamente**, elixen nas **eleccións**, a través do sufraxio ou voto, uns **representantes** que gobernen por eles.

Todos os **ciudadáns e cidadás maiores de idade** poden votar e presentar se ás eleccións.

6. O SISTEMA DEMOCRÁTICO

5. NIVEL DE DEMOCRACIA NO MUNDO

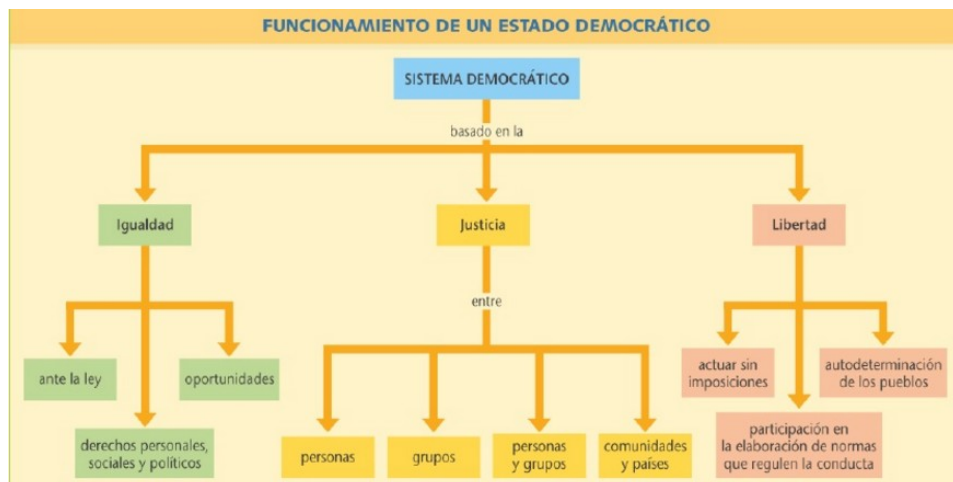

As eleccións deben cumprir uns **requisitos**.

- As persoas ou partidos políticos que se presentan a elas deben **poder expoñer libremente o seu programa**, sen censuras. (sempre que cumpran a lei).
- As **eleccións deben celebrarse periodicamente** para impedir que as persoas se perpetúen **no poder** e teñen que existir **garantías da limpeza** dos resultados.

Nun Estado de Dereito todas as persoas están **obrigadas a respectar as leis**.

A **Constitución é a lei máxima**. Nela defínese a forma do Estado e regúlanse os dereitos e os deberes das persoas.

1. Hai Estados nos que o Presidente é elixido pola cidadanía.

2.2. As ditaduras

Nas ditaduras **todos os poderes do Estado están nas mans dunha persoa ou dun grupo** (o exército, os líderes relixiosos, un grupo étnico, etc.).

Moitas veces, estas persoas **tomaron o poder de forma violenta** tras un golpe de Estado ou unha revolución.

A maioría dos **cidadáns non participan no goberno**.

O **Goberno**:

- **non reconece os dereitos humanos**,
- **utiliza a represión** para eliminar calquera oposición política.

En moitos países hai **falsas democracias**, ditaduras encubertas.

2.3. As monarquías e as repúblicas.

As **monarquías** son Estados en que **o xefe do Estado é un rei**, que posúe o seu cargo por **dereito de nacemento e que o transmite** aos seus descendentes.

A monarquía pode ser **ditatorial ou democrática**. Hai **monarquías democráticas de dous tipos**:

- **Monarquía constitucional**, se o monarca **participa nos labores de goberno** a medida que se estipule na Constitución.
- **Monarquía parlamentaria**, se **o monarca é o xefe do Estado**, pero **non exerce acción** ningunha de goberno.

7. MONARQUÍAS E REPÚBLICAS

As **repúblicas** son Estados en que **o xefe de Estado é un presidente**.

- Nas **repúblicas que son ditaduras** o presidente é **elixido polos grupos de poder**.
- Mentres que nas **repúblicas democráticas** son **os cidadáns os que o elixen**.
- As **repúblicas democráticas** poden ser de **dous tipos**:
 - **República parlamentaria**, cando o xefe do Estado é elixido polo Parlamento e non coincide co xefe do Goberno (Alemania).
 - **República presidencialista** cando o xefe do Estado coincide co xefe do Goberno e é elixido directamen polos cidadáns (EEUU).

2.4. Os Estados segundo a relixión

Existen Estados laicos, aconfesionais, confesionais e teocráticos.

- Os **Estados laicos** presentan unha **separación total entre a relixión e o Estado**. Os cidadáns poden profesar a relixión que desexen ou ningunha, e **as leis non se basean nunha doutrina relixiosa**.
- Son **Estados aconfesionais** os que **non teñen relixión oficial pero establecen acordos con algunhas relixións** (normalmente maioritarias) para ofrecerlles certas vantaxes.
- Nos **Estados confesionais** hai unha **relixión oficial** que goza de amplos privilexios.
 - Existen **Estados confesionais democráticos** (por exemplo, Reino Unido, Suecia, Dinamarca...), en que está **permitida a práctica doutras relixións**.
 - **Non obstante**, na maioría dos Estados confesionais está **prohibida a práctica doutra relixión** diferente da oficial.
- Os **Estados teocráticos** profesan unha **relixión oficial**, os **libros relixiosos son a lei** e os relixiosos teñen unha enorme influencia política. Nestes Estados está **prohibido practicar outras relixións**.

3. Os estados segundo a súa organización territorial.

3.1. A organización territorial do Estado.

Os Estados **organízanse en unidades territoriais menores** para administrar mellor o seu territorio. Estas divisións **reciben diferentes nomes** en cada país: comunidades autónomas, cantóns, departamentos... Por iso, nun Estado adoitan existir **dous tipos de institucións** de goberno: **estatais**, por un lado, e **rexionais e locais**, por outro.

- As **institucións estatais** toman **decisións que afectan a todo o territorio** do Estado.
 - Son o **Parlamento Nacional**, o Goberno do país e os **tribunais superiores**.
- As **institucións rexionais e locais** toman decisións que só afectan ao ámbito territorial ao que pertencen (rexión, provincia, municipio...).

En función de como se organizan as relacións entre as institucións estatais e as institucións rexionais e locais, podemos distinguir entre:

- **Estados centralizados.**
- **Estados descentralizados.**

3.2. Os Estados centralizados

Nun Estado centralizado a **Administración central goberna todo o territorio** do Estado.

Existen **institucións rexionais e locais**, pero **non teñen autonomía de goberno**, senón que dependen das institucións estatais.

Os **funcionarios das entidades locais e rexionais** son elixidos pola **Administración central**.

Francia, Ecuador, Nova Zelandia ou Portugal son exemplos de Estados centralizados.

3.3. Os Estados descentralizados.

Nun Estado descentralizado as **institucións estatais exercen a súa autoridade en todo o Estado** e existen unhas **leis comúns** para todos os territorios.

Pero as **rexións teñen as súas institucións propias**: un Parlamento, un Goberno e uns tribunais.

Os **cidadáns elixen** os membros dos Gobernos e parlamentos locais e rexionais, que **non dependen das institucións estatais**.

Estas institucións dispoñen de **ampos poderes nos seus territorios**.

As **súas competencias**, é dicir, as materias sobre as que teñen poder, **defínense na Constitución**.

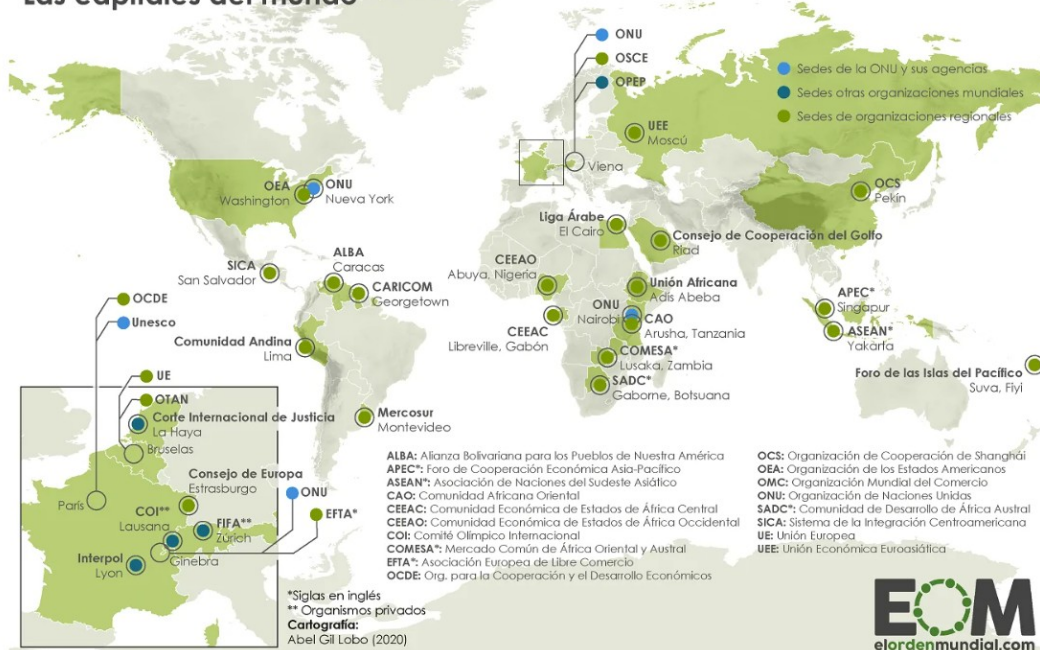
As institucións rexionais só **poden ditar normas sobre estas materias**, e esas normas rexen **unicamente no seu territorio**.

Estados Unidos é un Estado descentralizado.

8. A ESTRUCTURA TERRITORIAL DO ESTADO

Coñecer as **distintas entidades administrativas** en que se divide o territorio dun Estado, as **institucións que gobernan** cada unha delas, así como **quen elixe os seus membros**, as **competencias desas institucións** e o seu **grao de dependencia** respecto á Administración central **permítenos clasificar** un Estado como centralizado ou descentralizado

4.3. A ONU

A Organización das Nacións Unidas (ONU) foi **fundada en 1945, despois da Segunda Guerra Mundial**, cando os Estados se deron de conta de que era necesario crear unha institución que resolvese os conflitos de forma pacífica.

Na actualidade, **193 países**, case todos os Estados do mundo, forman parte desta organización.

A ONU ten **tres obxectivos principais**:

- **Defender os dereitos humanos.**
- **Manter a paz.**
- **Traballar na cooperación internacional.**

Os **organismos especializados** de Nacións Unidas formulan recomendacións sobre materias concretas.

A ONU ten algúns **puntos débiles** que dificultan o seu labor.

Hai **cinco Estados** (Estados Unidos, Rusia, China, Reino Unido e Francia) que **poden vetar as decisións**, polo que queda exposta aos seus intereses.

Ademais, **non ten financiamento propio nin un exército propio**, polo que depende das achegas dos Estados.

Nacións Unidas conta cuns **órganos principais e algúns organismos especializados** para desenvolver a súa actividade:

<http://www.un.org/es/universal-declaration-human-rights/>

5. Os conflitos entre Estados.

5.1. Tipos de conflitos

En ocasións, prodúcense **conflitos entre os Estados** por motivos moi diversos, como o control dos recursos naturais (petróleo, diamantes, auga...), disputas territoriais, enfrontamentos nacionalistas ou étnicos, diferenzas relixiosas ou culturais, etc.

- Os **conflitos económicos**
- Os **conflitos diplomáticos**
- Os **conflitos armados**,

Tamén poden producirse **conflitos dentro dun mesmo Estado**.

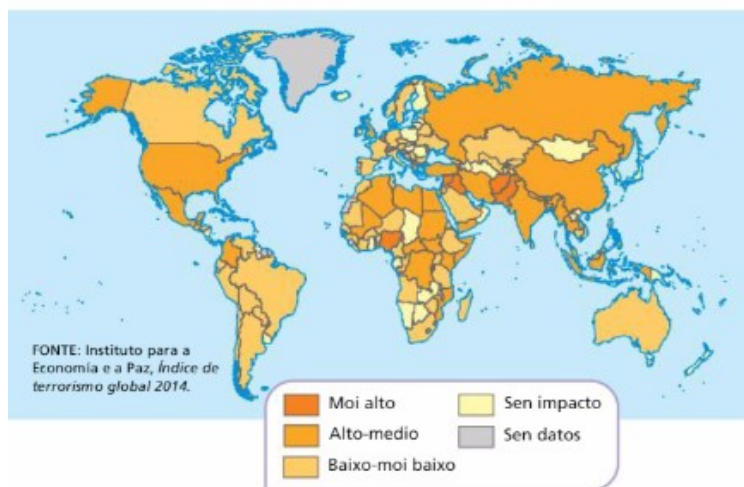
5.2. A escalada do terrorismo

O terrorismo é unha forma de conflito en que **un Estado se enfrenta a grupos armados que utilizan a violencia indiscriminada** contra a poboación e as institucións, coa **intención de aterrorizalas e sometelas** ao seu dominio. É unha das grandes ameazas para a paz e a liberdade.

Ata o **atacado de Al-Qaeda** contra as Torres Xemelgas de Nova York o **11 de setembro de 2001**, o terrorismo supoñía un conflito interno dalgúns Estados. Desde entón, **iniciouse o chamado terrorismo global**, que presenta os seguintes trazos:

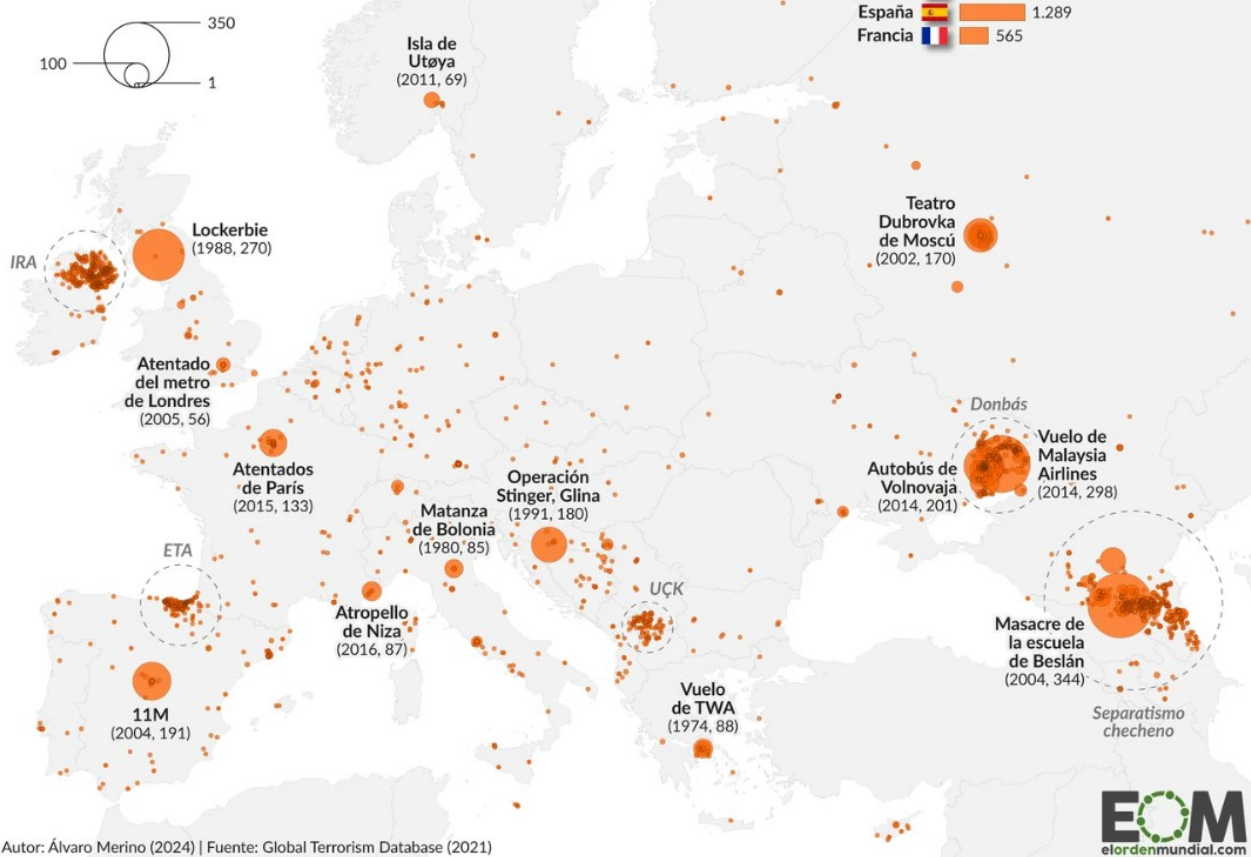
- Ten unha **estrutura internacional**, é dicir, **varios grupos** terroristas dispersos **por todo o mundo actúan de forma coordinada** no nome dunha organización terrorista.
- Posúe un **forte compoñente relixioso**.
- Os seus **obxectivos son internacionais**. Actúa en calquera parte do mundo, levando a cabo **accións indiscriminadas, moi sangrentas e con gran valor simbólico**.

11. O IMPACTO DO TERRORISMO NO MUNDO

El terrorismo en Europa

Muertos en ataques terroristas entre 1970 y 2020

5.3. A intervención da comunidade internacional

A intervención da comunidade internacional ante un conflito grave entre Estados está **tutelada pola ONU**.

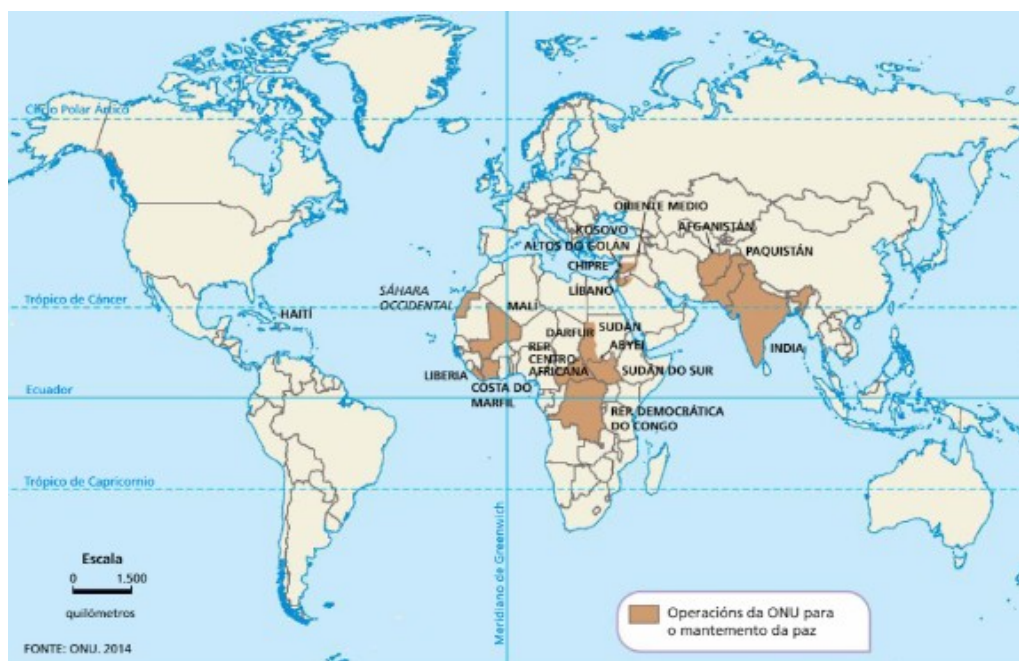
As Nacións Unidas **só autorizan o uso da forza** no caso de **lexítima defensa ante unha agresión** ou para **axudar os pobos** baixo dominio dun **imperio colonial** e desexan independizarse.

O **dereito de inxerencia** supón a **intervención nun Estado mediante a forza e sen o seu consentimento** para **protexer a poboación civil da violencia** repetida e indiscriminada á que se ve sometida ou para **axudala en situacións de urxencia** derivadas do conflito que vive, como xenocidios, fames. ...

As **Forzas de Paz da ONU**, coñecidas como **Cascos Azuis** pola cor do seu uniforme, están formadas por **militares dos exércitos** dos países que **integran a ONU**.

A súa **función** principal é **crear ou manter a paz en áreas de conflito**.

En ocasións, a **ONU autoriza a outras organizacións a actuar** no seu nome, por exemplo, a OTAN.

Conflitos pola agua:

<https://www.youtube.com/watch?v=aXKmKpmHHaE>

<https://www.youtube.com/watch?v=UdQHNU5IzfI>

https://www.youtube.com/watch?v=FZbhAPI_2-U